

Recenzja poprawionej wersji pracy doktorskiej mgr Jana Jędrzejczyka,
pt. *Intelektualne i osobowościowe uwarunkowania samokontroli
w zakresie osiągania celów wspartej strategią metapoznawczą*,
napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Marcina Zajenkowskiego

Niniejsza recenzja odnosi się do poprawionej wersji rozprawy doktorskiej mgr Jana Jędrzejczyka. W tej wersji dysertacji doktorant uwzględnił właściwie wszystkie uwagi, które zawarłam w poprzedniej ocenie. Obecnie chciałabym skupić się na ogólnej ocenie pracy, znaczeniu zrealizowanego projektu i uzyskanych rezultatów, a także odnieść się do wprowadzonych poprawek, pomijając części opisowe recenzji. Wprowadzone zmiany potwierdziły moją uprzednią, wysoką ocenę pracy doktorskiej mgr Jędrzejczyka.

Już w pierwszej recenzji podkreślałam, że przedstawiony projekt badawczy ma wiele zalet, i tę ocenę zdecydowanie podtrzymuję. Do tych zalet należą:

1. **Podjęta tematyka i problem badawczy.** Niezmiennie wysoko oceniam ważność i aktualność problemu badawczego oraz tematykę rozprawy doktorskiej mgr Jędrzejczyka. Praca dotyczy zagadnienia siły woli i predyspozycji do kontrolowania własnych działań. Przedmiotem projektu było określenie czynników z zakresu osobowości, intelektu i metapoznania wpływających na skuteczną realizację podjętych celów i zamierzeń. Implikacje przedstawionych badań mają zarówno charakter teoretyczny, jak i praktyczny, zarówno dla jednostek, jak i społeczeństw, w takich dziedzinach jak rozwój, wychowanie, praca i inne.
2. **Wartość naukowa projektu.** Zrealizowany projekt obejmuje serię trzech badań, opiera się na wnikliwej analizie literatury przedmiotu, zakończonej postawieniem adekwatnych pytań badawczych i opracowaniem starannie przemyślanej metody. Realizacja badań wymagała połączenia wiedzy i umiejętności warsztatowych różnego rodzaju.
3. **Erudycyjne zaplecze teoretyczne projektu.** Zgodnie z najnowszymi trendami, w pracy przyjęto szerokie rozumienie samokontroli integrujące ujęcia starsze, często o redukcyjnym charakterze (samokontrola jako hamowanie impulsów, samokontrola jako wysiłek,

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

samokontrola jako regulacja emocji, samokontrola z perspektywy poznawczej). Takie wieloaspektowe ujęcie umożliwia eksplorację różnorodnych wymiarów zjawiska samokontroli.

4. **Zakres postawionych pytań badawczych.** Projekt mgr. Jędrzejczyka, dzięki uwzględnieniu wielu zmiennych, dostarczył zróżnicowanych i interesujących wyników. Wielowymiarowe podejście umożliwiło analizę interakcji pomiędzy zmiennymi, co pomogło uniknąć zbytnich uproszczeń. Dzięki temu uzyskano pełniejszy obraz tego, jak wybrane cechy osobowe i czynniki społeczne wpływają na realizację celów. Uzyskane wyniki mogą więc być potencjalnie przydatne w takich dziedzinach jak rekrutacja, doradztwo psychologiczne czy planowanie interwencji.
5. **Adekwatna metoda.** Recenzowana seria badań została dobrze zaplanowana - wyróżniają je wspólne założenia i metodologia, przemyślana manipulacja eksperymentalna i dobrze dobrane metody pomiarowe. Badania przeprowadzone zostały na względnie dużych grupach osób, co podnosi rzetelność i reprezentatywność wyników i pozwala na bardziej trafne generalizowanie wniosków na populację ogólną.
6. **Interesujące i nowe rezultaty.** Autor uzyskał interesujące wyniki o potencjalnie istotnym znaczeniu, przy czym w poprawionej wersji pracy niektóre dane zostały poddane reanalizie, co doprowadziło do niewielkich zmian interpretacyjnych. Szczególnie inspirujące wydają mi się następujące zaobserwowane zależności. W badaniu pierwszym działanie intencji implementacyjnych było różne w zależności od poziomu sumienności osoby badanej. Sformułowanie intencji implementacyjnych wspierało w realizacji celu jedynie osoby o niskiej sumienności. Wynik ten pozwala na dookreślenie warunków skuteczności intencji implementacyjnych i poszerza rozumienie mechanizmów sumienności. W badaniu drugim ujawniła się nieco odmienna funkcja intencji implementacyjnych, choć po uzupełnieniu analiz ujawnione wyniki trzeba przyjmować z pewną ostrożnością (por. str. 119), gdyż w ponownej analizie, przy zmienionej procedurze statystycznej, wyniki potwierdziły się częściowo (str. 116). Intencje implementacyjne w przypadku celu w badaniu drugim działają jako mechanizm przejmujący sterowanie zachowaniem, czyniąc wybrane elementy reprezentacji poznawczej celu bardziej dostępnymi poznawczo i automatyzując wybrane aspekty zachowania. Wyniki

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

badania pierwszego i drugiego traktowane łącznie sugerują, że intencje implementacyjne mogą modulować zachowanie na różne sposoby.

7. **Poziom naukowy badania trzeciego.** Na szczególnie wysoką ocenę zasługuje badanie trzecie. Badanie zaprojektowano w warunkach naturalnych, dzięki czemu uzyskane wyniki odzwierciedlają faktyczne zachowania uczestników w życiu codziennym, co stanowi o wysokiej trafności ekologicznej uzyskanych rezultatów. Zastosowany w badaniu trzecim schemat podłużny umożliwia uchwycenie dynamiki zjawisk, co pozwala lepiej zrozumieć badane zależności. Pomimo wykruszania się osób badanych, ostateczne wyniki opierają się na wciąż znaczącej liczbie przypadków. Wreszcie, dokonanie prerejestracji na platformie *Open Science Framework* podkreśla skrupulatność i przejrzystość badania, pokazując, że autor stosuje dobre praktyki naukowe. Łącznie te cechy sprawiają, że badanie jest unikalne, a płynące z niego wnioski mają duży potencjał w wyjaśnianiu roli samokontroli w osiąganiu celów akademickich oraz w identyfikacji kluczowych czynników osobowych, które mogą na to wpływać.
8. **Strona formalna pracy.** Autor w bardzo dobrym stylu i zrozumiale opisuje nawet najbardziej złożone zagadnienia (postulowałabym jednak wprowadzenie numeracji rozdziałów w kolejnych pracach, co bardzo ułatwia czytelnikowi orientację w strukturze czytanego materiału).

W poprawionej wersji rozprawy autor odniósł się do moich uprzednich uwag krytycznych, bardzo rzetelnie przepracowując bądź uzupełniając wybrane fragmenty pracy.

1. Definicja samokontroli została doprecyzowana (str. 40-45) i uzupełniona o rozważania dotyczące statusu omawianego zjawiska, rozumianego jako działanie lub cecha, czyli predyspozycja do działania. Dodatkowo, praca zyskała na rozwinięciu wybranych wątków teoretycznych. Szczególnie interesujący i dobrze oddający stan pola jest nowy rozdział „Samokontrola w perspektywie poznawczej” (str. 32-39), stanowiąc doskonały punkt wyjścia dla drugiego badania. Z kolei rozdział „Różnice indywidualne a samokontrola” (str. 58-80) pozwala lepiej niż uprzednio zrozumieć, dlaczego autor zdecydował się włączyć do projektu zmienne z zakresu różnic indywidualnych, takie jak inteligencja, cechy osobowości i perspektywy czasowe.
2. Szczególnie doceniam ponadto dodany rozdział "Koncepcja celu w psychologii" (str. 45-51) oraz analizę charakteru celów użytych

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

w badaniach własnych, przeprowadzoną w kontekście opisanych koncepcji teoretycznych ("Koncepcja badań własnych", str. 88-91). Ten przegląd teoretyczny pozwolił bardziej precyzyjnie wskazać różnice w wymiarach celów postawionych uczestnikom badań, a także zasugerować pewne ścieżki interpretacyjne: "Intencje implementacyjne ze względu na swoją charakterystykę mogą okazać się najskuteczniejsze przy precyzyjnie sformułowanym celu. Ich działanie może wzmacniać także motywacja autonomiczna (Koestner i in., 2002). Przy zadaniu laboratoryjnym można oczekiwać silniejszego związku pomiędzy wykonaniem a inteligencją niż w przypadku innych celów (Duckworth i Kern, 2011). Związek z osiągnięciem celu a cechami prawdopodobnie najwyraźniej się ujawni w przypadku celu złożonego i długoterminowego (badanie 3.)."

3. Bardzo pozytywnie oceniam również działania podjęte przez autora w celu uwzględnienia w analizie czynnika poprawności intencji implementacyjnych sformułowanych przez uczestników trzeciego badania (str. 135 i dalsze). Takiej kontroli zabrakło w pierwszej wersji pracy. Mgr Jędrzejczyk opracował precyzyjną procedurę oceny poprawności intencji z udziałem sędziów kompetentnych i dokonał ponownej analizy wyników, uwzględniając jedynie poprawnie sformułowane intencje. Szkoda, że dopracowane w ten sposób wyniki nie przyniosły "lepszyc" rezultatów. Ujawniony odsetek intencji ocenionych przez sędziów jako niepoprawne (ponad 40%) był jednak wysoki, co de facto zmniejszyło liczebność próby (N), wpływając na moc statystyczną badania. Wykonana praca powadzi jednak do ważnego wniosku metodologicznego, że w tego typu badaniach kontrola poprawności intencji implementacyjnych formułowanych przez uczestników jest konieczna.
4. Uzupełniony został także opis metody badania 1 (str. 96 i dalsze). Autor odniósł się do mojej uwagi dotyczącej statusu zmiennej zależnej w badaniu 1 (wykonanie kwestionariuszy online), trafnie analizując ograniczenia przyjętej operacjonalizacji tej zmiennej we wszystkich przeprowadzonych badaniach.
5. Zmieniony został również sposób analizy rezultatów drugiego badania, co uważam za bardziej poprawne rozwiązanie. Autor odpowiednio uzupełnił dyskusję wyników, która teraz ma ostrożniejszy wydźwięk (str. 116).

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

Wszystkie te poprawki i uzupełnienia znacząco podnoszą wartość merytoryczną pracy mgr Jędrzejczyka, a jego podejście do uwag recenzentów świadczy o wysokim poziomie rzetelności naukowej.

Przechodząc do konkluzji, poprawiona wersja rozprawy doktorskiej zdecydowanie potwierdza moją wysoką, pozytywną ocenę pracy w jej pierwotnej wersji. Badania przedstawione w poprawionej dysertacji mgr Jana Jędrzejczyka przyczyniają się do pogłębienia wiedzy na temat uwarunkowań skuteczności ludzkiego działania związanych z samokontrolą. Przedłożona rozprawa świadczy o wysokich kompetencjach autora: biegłej znajomości literatury przedmiotu, umiejętności stawiania pytań badawczych oraz bardzo dobrym warsztacie empirycznym, co składa się na bardzo dobre przygotowanie do samodzielnej pracy naukowej. Dlatego z pełnym przekonaniem stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr. Jana Jędrzejczyka odpowiada warunkom określonym w art. 13 p.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym (Dz. U. nr 65 poz. 595, wraz kolejnymi nowelizacjami w 2011 i 2014 r., do których odsyła Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce; art. 175, 176 i 179. Dz. U. poz. 1669) oraz wnoszę do Wysokiej Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego o dalsze postępowanie w przewodzie doktorskim.

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl